

RAPLA KEK EHITAB KEHTNA 9 KLASSILIST KOOLI

Mälestused töödejuhataja Ilmar Mõtsniku pilgu läbi aprillis 2024.a.

Uue kooli asukoha valis endine koolidirektor Aino Suviste (1929-2014) ja laia silmaringiga Heik Past (1937-2023).

1985.a. tehti ehitusgeoloogilised uuringud ja algas projekteerimine. Ehitusprojekti koostas „Maaehitusprojekti” Pärnu osakond, arhitekt Mai Hansmann. Mina suhtlesin rohkem insener Arne-Einar Pärnaga (1935-2014). Ehitusprojekt oli koostatud üldiselt heal tasemel, kui mitte arvestada, et oli unustatud trepikodade peale projekteerida laed. Selle ma avastasin, kui käisime Sõmerus samalaadset koolimaja ehitust vaatamas.

Koolihoone tellijaks oli esialgu Rapla Rajooni Täitevkomitee kapitaalehituse osakond. Ainult üks kord käis seal keegi vaatamas. Seejärel oli tellijaks ATK ehitusvalitsus. Nende esindajat ma ehitusplatsil ei kohanud. See-eest rahalistele aktidele kirjutasid alla „lõdva käega”.

Tööde organiseerimise projekti joonestas mulle KEK-i tehnikaosakonnas töötav Eha Kuuse. Tehnikaosakonda juhtis Oleg Käär.

Kool oli planeeritud 540-le lapsele. Ega nii palju lapsi poleks ära mahtunud, maksimum ehk 400 last. Suurim koolilaste arv oli 1998 aastal, 364 last. Aastal 2024 on koolis 162 last (andmed kooli kodulehelt).

Kooli tuldi alates 1986 aastast kuue aastasel. Nende jaoks oli peale klassiruumide arvestatud ka puhkeruumidega, s.t. mängu- ja magamisruum.

Võrreldes esialgse projektiga sai kooli direktori Toivo Niinemetsa initsiatiivil muudetud fuajeed/garderoobi. Seetõttu jäi ära üks klassiruum ning kõrged metallvõrkudest garderoobid asendatud madalamate plaadist seintega garderoobiboksidega. Projekti muutmiseks tuli Pärnusse projekteerijatele viia ei midagi muud kui viina.

Kehtna NST juhtkonnal oli mõtteks ehitada kooli juurde ka ujula, kuid ATK (Agrotööstuskoondis) ei andnud sovhoosile luba finantseeringuks, sest ujulad pidid tulema Valtusse ja Märjamaale.

Koolimaja planeeritud maksumus oli esialgu ca 1,5 miljonit rubla. Rapla KEK-i aastamaht oli ca 7 miljonit rubla. Tegelikult läks hoone kallimaks ning kallinemist finantseeris Kehtna NST. Näiteks kavandatud oli ümber koolimaja killustikust teed. Tegelikult pandi asfaltkate.

1986.a. detsembris võeti ehitise alla jäävalt alalt maha mõned väiksed männipuud, mispeale keegi elanikest kirjutas kaebekirja ajalehele „Rahva Hääl”.

Hoone asukoha mahamärkimisel tekkis kahtlus asukoha sobivuses staadioni vahetus läheduses. Ütlesin oma arvamuse KEK-i juhatajale või oli ta veel peainsener, Avo Lillemäele. Tema võttis ühendust Kehtna NST direktori Uno Tinitšaga. Uno tuli objektile, vaatas, ja tõmbas nurgavaia välja. Astus 5 või 7 sammu kaugemale staadionist ning ütles: „Siia tuleb võimla nurk” ja vajutas vaia otsapidi maasse. Selle vaia järgi märkisime geodeet Peeter Stukisega maha hoone teljed ning karkassipostide montaažitöödel oli tema ühe ja mina teise teodoliidi (geodeetiline mõõteriist vertikaalsuse saavutamiseks) taga.

Koolimaja ehitustööd algasid võimla vundamendi ehitamisega sügisel 1987. Minul kui töödejuhatajal, oli samal ajal veel ehitamisel Kehtna lasteaia II-ne ehitusjärg koos alajaamaga, Kehtna remonditöökoda ja staadionimaja, Kuusikul ühepereelamu ja Lelles korterelamu koos välisvõrkude ning puhastusseadmega. Mõni aasta hiljem algasid ehitustööd Raplas KEK-i 8-korterilise ja Rapla EPT Agrovastustusbaasi 8-korterilise ridaelamu ehitustööd. Järgnes Kehtnas gigantse teenindusmaja ehitustööd, mis Eesti Vabariigi saabumisega ei realiseerunud.

Kehtna remonditöökoja ehituse võtsin mina üle, kui pool ehitusest oli valmis. Paraku oli juba eelnevalt tehtud etteakteenimine paar aastat tagasi detsembrikuus töödejuhataja M. Prosnjakovi poolt. Seda selleks, et oleks täidetud KEK-i aastaplaan!

Kes olid üldehitustööde teostajad kooli ehitustöödel? Minu alluvuses oli 2 brigaadi. Brigadir Rein Sireli (KEK-i autahvilil) brigaad: Vello Isak (KEK-i aukiri), Mando Rohurand (tähistab tänavu oma 84-t sünnipäeva), Toivo Rätte (KEK-i autahvilil, NSVL Ülemnõukogu Presiidium autasustas medaliga „Eeskujuliku töö eest”), Evard Säde (aukiri Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70-nda

aastapäeva puhul), rahulik Rein Miil, Mati Merila, Riho Västra. Brigadir Mihkel Saaremäe (KEK-i autahvliil) brigaad: Anatoli Pašnini (parim puhta müüri laduja, keda ma olen näinud), Sergei Pašnini (KEK-i aukiri), peaga mõtleb Avo Allert, Kalle Sädem, Agu Ansi, suure jõuga Gennadi Šelonin, Urmas Torri, Mihhail Teetsov. Keevitaja oli Vello Aasa. Kolmanda korruse laepaneele kinni keevitades astus Vello poole saapa pikkuselt paneeli äärel ja ütles: „Keevitaja maad ei karda”. Müürimõrdid valmistas „Pikaks” või „Volliks” kutsutud Voldemar Ingver.

Rapla KEK-s oli ca 20 üldehituse brigaadi. Sotsialistliku võistluse alusel kuulusid Saaremäe ja Sireli brigaadid esimese 8-a hulka. Mina võistluse punktisüsteemist lõpuni aru ei saanud.

Ilma suurema liialduseta võin öelda, et viinavõtmine oli igapäevane. Ühte meest viisin korduvalt tema lapsepõlve koju mitte kaugele Keavast, sest ta ei julgenud joomasena koju Raplasse minna. Toivo Rätte sõnade kohaselt minu tööle tulekuga olevat viinavõtmine tunduvalt vähenenud. Ei tea, mis siis veel eelnevalt toimus!

Hommikul kell 7.10 sain enne töölisteveo bussi väljumist kokku R.Sireliga, kellega arutasime eelseisva tööpäeva töid ja tegemisi. Ehitusobjektile olin tihti ka lõuna paiku ja mängisin töolistega kaarte. Soojak oli nii suitsune, et andis soojaku ühest otsast teise vaadata.

Kell 16 toimus mehhaniseerimisbaasis dišpetserilt ehitusmasinate kauplemine/palumine järgmiseks tööpäevaks. Järgmise päeva hommikuks võis olla kõik kokkulepitu muutunud!

Ehitusmaterjale telliti kvartali kaupa. Tellimus tuli esitada Ants Lindrele eelmise kvartali keskmise kuu 20-ks kuupäevaks (näiteks 20.augustiks tuli teha tellimus oktoobrikuu, novembrikuu ja detsembrikuu ehitusmaterjali tarneks). See ei tähendanud, et soovitud ajal oleks materjale saanud. Koolimaja karkassipostide ja lae- ning seinapaneelide tellimine algas aasta enne tegelikke montaažitöid. Vastasel korral poleks olnud millestki ehitada. Materjalid ladustasime kõrvalasuval tuletõrje staadionil. Sellest hoolimata saabusid akende vahepostid siis, kui hoone karp hakkas valmis saama. Tehased ei tahtnud väikseid paneele valmistada, sest plaanide täitmine käis kuupmeetrite järgi. Akna vahepostid laoti osaliselt „Narva väikeplokkidest”. Üks hoonele projekteeritud tehases valmistatav raudbetoonist diafragma (konstruktsiooni tugevdav seinapaneel) jäigi tarnijalt saamata. Ega siis selle pärast ei või objekt seisma jääda. Valmistasime diafragma kohapeal.

Seega suureks probleemiks oli materjalide hankimine. Näiteks aula parketi andis Kehtna Näidissovhoos laenuks. Terratsoplaadid (põrandaplaadid) toodi Moskva tagant. Need olid väga viletsa kvaliteediga ning mõnede aastate pärast vahetati välja. Suured raskused olid reliini (rullmaterjalist põrandakate) hankimisega. Üks partii haises eriti võikalt. Reliinid pidin kooskõlastama sanitaarepidemioloogia jaamaga. Söökla lae soojustusplokke täies ulatuses ei saanud. Puuduolev soojustus sai asendatud katlamajast saadud šlakiga (kivisöe põletamise jääk). Ja juhtus sedagi, et üks praakpaneel sai maetud fuajee põranda alla.

Nõukogude aegsest ehitusest rääkides öeldakse, et tsement läks „vasakule”. Mina tean nende aastate jooksul ühte juhust meie ehitusjaoskonnas, kui ühel nädalavahetuse varasel hommikutunnil tehti segusõlmes müürisegu.

Võimla suurus on 18x36 m. Ferme tõsteti kahe kraanaga (Salong, Kadak). Priit Salong tuli kraanast välja ja näitas teisele kraanajuhile rusikat: „Tõsta kurat Kadak, tõsta kurat!”

Võimla fermide montaažil eemaldas tropid Mati Merila, kõndides 18 meetri pikkustel ja 30 cm laiustel fermidel sirge seljaga. Ma ei tahtnud seda vaadata. Istusin „villisesse” (1964.a. GAZ 69A, mehaanik oli Vello Raud, kes hommikul andis mulle töökorras ja soojendatud auto. Vahel viisin talle Valtu veinitehase toodangut ja mängisime tema ning Raivo Laurimaaga kaarte) ja sõitsin Raplasse.

Õppekorpuse montaažiks paigaldasime tornkraana. Kraanajuhiks oli väga sujuva ja täpse tööstiiliga Tiina Kriiva. Paneelid toodi kõrval asuvalt tuletõrje staadionilt madelautoga (autojuhiks Tarmo Lill), millele koormad laadis autokraanaga Ain Vilibert. Töödejuhataja varustusauto rooli keeras Ants Pallas ning müürisegud toodi traktoriga T-16 ja betoonid vedas kallurautoga kohale Valter Viisut.

Kaugeim karkassipost pandi Priit Salongi eestvedamisel paika MAZ kraanaga selliselt, et ehitusmehed ronisid kraana kabiini ja stangele (ehitusmehed olid vasturaskuseks), kuid kraana

esiots tõusis ikkagi meeter maast lahti. Samal ajal lükkasid Rein Sirel ja Toivo Rätte raudbetoonposti kiigutades vundamendikannu auku.

Ei meenu, et ehitustööde käigus oleks olnud tööõnnetusi. Ega meenu ka see, et ehitusobjektile oleks olnud peldik.

Puutööd tehti käsisaagide ja kirvestega. Saagisid teritati lõunapauside ajal.

Kooli kaaraknale ladus aknaaugu punastest tellistest 31 aastane Toivo Rätte, oskamata tol ajal ketaslõikurist (relakast) unistada. Müüritöödeks oli kellu ja müürihaamer. Paraku siseuksi oma kohale tassides tegi ta oma seljale haiget.

Kooli kõrvale ehitasime tuletõrjervee hoidla. Pinnase tagasitõstmisel lükkas buldooseriga töötanud Vigala kutsekooli praktikant H.Kaas betoonist seinaplokid paigast ära. Jama kui palju, et veehoidla uuesti veepidavaks saada.

Samuti tuli kooli kõrvale ehitada alajaam. Nendel aastatel ehitasime Kehtnasse 4 ühe- ja kahekordset alajaama venekeelsete tüüpprojektide järgi. Samuti tuli kooli jaoks ehitada keskküttetrass, vee- ja kanalisatsioonitrassid ning elektriikaabelliinid.

Kuna alevi veetrassid olid sellised, et neid läbinud vesi ei vastanud normidele, siis veeproovid võtsin töökoja juures praegugi töökorras olevast puurkaevust. Ükskord ei vastanud ka sealt võetud vesi normidele, ning hakkasin veeproove võtma ühest Lelle kaevust. Nii sain vastuvõtuaktidele sanitaarepidemoloogia jaamast allkirjad.

Ehitajate õnneks aastal 1989/1990 praktiliselt ei olnud talve.

Maja ees oleva kähara kuuse juurde vedas elektriikaabli kooli direktor ehitustööde käigus.

Heakorratööde teostamisel oli vist KEK-i ajaloos esmakordne juhus, et enne mulla planeerimist koristati maapinnalt ehitusjäätmel.

Nurgakivi panek mulle ei meenu, kuid sarikapidu oli vägev. Sarikapeo õlled tõi kohale Toivo Niinemets. Tal oli järgmine päev väga paha olla.

Avamispäeva peoks muretses viinad samuti kooli direktor. Oli talongide aeg. Toivo kirjutas kooperatiivile avalduse, et saada viina tema 50-ks juubeliks, kuigi tal oli vanust 39 aastat. Pidu oli vinge, läks tantsuks. Kuid Toivo pidi minema parteilises liinis aru andma...

1990.a. kevadel olin optimistlik, et koolimaja saab valmis 1.augustiks. Eksisin.

Veel augusti keskpaigas oli maja väljast värvimata, ventilatsioon reguleerimata, elektritööd mõõdistamata, võimla ehitus pooleli (puudusid osaliselt põrandalauad ja laagid, võimla valmis detsembris 1990.a.), ümbrus korrastamata jne. Lapsevanemad pesid kooliaknaid ja panid kokku mööblit.

Avamispäeva eelneval päeval oli võimla veel värvimata. Värvima pidi ukrainlaste brigaad, kuid nemad olid joomise lainel. Samas ütlesid, et homseks on värvitud. Ja oligi! Ainult et värvitud oli värvipriitsiga ka aknad, laelambid ja kõik muu ei tea mis värviga. See värv tuli kõik maha kraapida.

Üks laps ütles: „Ma lähen maailma kõige ilusamasse kooli!” Kooli avamistseremoonia algas 1.09.1990 fanfaarihelide saatel ja abimaavanema Mikk Sarv eeslauljana alustas ühislaulmist.

Rajooni haridusosakond kinkis koolile 4 vene arvutit, ilma programmideta ja hiljem küsisid kingituse eest 64 000 rubla. Direktor Toivo Niinemets keeldus maksmast. Maavalitsus kinkis 1000 rubla.

Toivo Niinemets, sovhoosi asedirektor Märt Riisenberg ja mina lõikasime läbi avamise lindi.

Avo Lillemäe nimetas seda koolimaja Rapla KEK-i 1990.a. parimaks ehituseks. Aasta varem anti ühiskondlike hoonete vabariiklikul konkursil Kehtna lasteaiale II koht (I koha vääriliseks tunnustati Kingissepa (praegune Kuressaare) linnas rekonstrueeritud kuursaal).

Minu palk. Kuna ma maksin alimente, sain kassast raha 1987.a. novembris 78 rubla ja detsembris avanssi 100 rubla. Seetõttu jäin KEK-le võlgu ja mis veel hullem, kaotasin selle raha metsas kui koju jõulukuuske otsisin. Raha puudusel tegime kodus jõulukuusele paberist ehted. Märtsis 1988 sain palka 67 rubla ning KEK-i jurist sm. Kapp trahvis mind 49 rublaga „trahv ebaõigesti vormistatud saatelehtede eest” (tehasele „Silikaat” tagasi saadetud silikaatkivide aluste saatelehel polnud eraldi märgitud kui palju aluseid metallist ja kui palju puidust). Järgi jäi 18 rubla.

Septembrikuus jäin jällegi kuudeks KEK-i võlglasteks, sest olin saanud avanssi 100 rubla.

Ehitustööliste palgad olid üle 200 rubla.

Ühel 1987.a. õhtul tuli mu kodu kontrollima piirkonna miilits sm. Saare ja tegi protokoll. Selle alusel kutsuti mind Rapla Rajooni Rahvasaadikute Nõukogu Täitevkomitee juures asuvasse administratiivkomisjoni (esimees sm. Künnapuu). Komisjon otsustas määrata mulle hoiatuse, sest minu juures oli sissekirjutamata kodanik, millega rikkusin Eesti NSV Administratiivkoodeksi §195 sätteid. Lisaks pidin nõukogude inimesele mittekohasest käitumisest aru andma alevivalitsuse esimehele.

Koolimaja ehitamise eest premeeris mind ametühing merereisiga Helsingi – Stockholm – Lübeck koos maapealsete ekskursioonidega. Helsingi raudteejaamas müüsin kaasavõetud viinad soome joodikutele ja Stockholmis ühele keldripoele tootmiskoondises „Polümeer” toodetud mänguasjad. Soome margad ja Rootsi kroonid vahetasin Saksamaal Saksa markadeks. Rublasid võis vahetusrahaks kaasa võtta 30 rubla. Abikaasale, endale ja 3-le lapsele ostsin Hamburgis ühest kaubanduskeskusest „tossud”.

Meelde on jäänud jaoskonna töölistega ekskursioonid Karjalasse ja Kaliningradi (bussijuht Ants Vilimaa). Pärast Karjala reisi ütles Mando, et tema mäletab minnes Rakveret ja siis jälle kodu! Tänu Kehtna NST-le oli Kehtnas töötavatele töölistele vahest võimalik hankida suitsuvorsti. Seda võis nimetada nõukogude aja lõpus pidupäevaks.

Kummardus kõigile kaasteeliste, kes töötasid Rapla KEK-s.

Kirjapandut aitasid meenutada Toivo Niinemets, Rein Miil, Toivo Rätte, Ants Lindre, Avo Allert. Aitäh.